

A NATO-VAL KAPCSOLATOS MAGYAR KÖZBESZÉD ÁLLAPOTA OROSZORSZÁG UKRAJNA ELLENI TÁMADÁSA ELŐTT

Szicherle Patrik
Molnár Csaba

POLITICAL CAPITAL
POLICY RESEARCH & CONSULTING INSTITUTE

2022. március

Ezt a projektet részben vagy egészben az Egyesült Államok Külügyminisztériuma támogatta. A jelen tanulmányban olvasható vélemények, következtetések a szerzőké és nem feltétlenül tükrözik az Egyesült Államok Külügyminisztériumának véleményét.

Tartalomjegyzék

Vezetői összefoglaló.....	4
A politikai csatározások felett - NATO a magyar politikai térben	6
Szeretjük is meg nem is?	9
NATO-ellenesség - ahol a Kreml-párti alternatív portálok még számítanak.....	11
Módszertan	11
A kormánypárti sajtó nem NATO-ellenes, de (egyre inkább) Oroszország fele húz ...	11
A szürkezőna nem egységes.....	14
A Kreml-párti sajtó végre releváns lehet	15
A Facebook-csoportok	18
Egyoldalú kommentháború	19
Más fórumok.....	24
Nem lehet egyszerűen szemet hunyni a probléma felett.....	25

Vezetői összefoglaló

- **A hazai politikai elit körében marginális a nyílt NATO-ellenesség.** A jelenlegi magyar kormány hivatalosan NATO-párti, a Fidesz-KDNP által elfogadott stratégiai dokumentumok egyértelműen a katonai szövetséget jelölik meg a magyar nemzetbiztonság egyik fő pilléréként. Mivel az ellenzék jelentősebb pártjai is hasonló állásponton vannak, a szervezet nem kerül a napi politikai viták középpontjába. A politikai elit körében jelenleg csak egyes parlamenten kívüli pártok nyíltan NATO-ellenesek, mint a szélsőjobboldali Mi Hazánk és a szélsőbaloldali Munkáspárt.
- **A szervezetet közvetve vagy közvetlenül érintő ügyekről már megoszlik a politikai elit véleménye:** a kormánypárt meglehetősen pozitív Oroszország-képet közvetít a magyar választóknak, a háború kitöréséig nem emeli ki például a Kreml agresszor szerepét Ukrajnában, és sokszor él a relativizálás eszközével. A kormánypárthoz közel álló szakértők, újságírók, politikai kommentátorok a Kreml Ukrajna elleni támadása után is igyekeznek elmosni Oroszország felelősségét.¹ Az ellenzéki együttműködés jelentősen keményebb vonalat képvisel Moszkvával szemben.
- **Az Egyesült Államokról kialakult kép nem egységes.** A magyar politikai elit két nagy blokkja megosztott az Egyesült Államokkal kapcsolatban. A Fidesz-KDNP a Trump-adminisztráció feltétlen támogatója volt, erősen támadja a Biden-kabinetet, felvetve annak a lehetőségét, hogy utóbbi beavatkozna a magyar választásokba. Az ellenzéki blokk inkább a Biden-adminisztrációról beszél pozitívabban, bár egyes lépéseit kritikusan szemléli. Ennek a megosztottságnak az a kockázata, hogy a magyar választók Amerika-képe is aszerint alakul majd, hogy épp melyik párt van hatalmon Washingtonban. Az Egyesült Államok megítélése az utóbbi években romlott a kutatások szerint, különösen a Fidesz szavazóinak körében.²
- **A NATO megítélése felemás a magyar lakosság körében.** Magyarország NATO-tagsága elsöprő támogatottságot élvez a magyar választók körében a közvéleménykutatások szerint.³ A felszín alá nézve ugyanakkor azt látjuk, hogy a magyarok egy jelentős rétege nem érzi a Nyugat részének Magyarországot, inkább a hagyományos „kompország” felfogásnak megfelelően Kelet és a Nyugat közé helyezné hazánkat. Ez a felfogás az Ukrajna elleni orosz agresszió kapcsán nagyon erősen megjelent az online térben. A lakosok közel harmada-negyede hisz a NATO-val és USA-val kapcsolatos összeesküvés-elméletekben,⁴ és majdnem ugyanennyien bizonytalanok azokkal kapcsolatban. A bizonytalan lakosok attitűdjeit a Kreml narratívái akár sikeresen át is formálhatják.

¹ Political Capital. (2022). *A Kreml és trolljai csúcsra járatják az áldozathibáztatást*. Link: https://www.politicalcapital.hu/hireink.php?article_read=1&article_id=2954

² Globsec. (2021). *Globsec Trends*. Link: <https://www.globsec.org/publications/globsec-trends-2021/>

³ *Globsec Trends*

⁴ Political Capital. (2018) *Öszeesküvés-elméletek, álhírek, babonák a magyar közvéleményben*. Link: [HYPERLINK "https://www.politicalcapital.hu/pc-admin/source/documents/pc-boll-konteo-20181107.pdf"](https://www.politicalcapital.hu/pc-admin/source/documents/pc-boll-konteo-20181107.pdf) <https://www.politicalcapital.hu/pc-admin/source/documents/pc-boll-konteo-20181107.pdf>

- **A NATO-ellenes narratívák fő mozgatórugóját a Kreml-párti alternatív portálok adják a magyar médiatérben.** A főáramú magyar sajtó, beleértve a kormányzati irányítású lapokat is, általában semlegesén vagy pozitívan számol be a NATO-ról. Ugyanakkor előfordul az is, hogy ezek az orgánumok az MTI-től kritika nélkül átvesznek tudósításokat, melyek csak a Kreml álláspontját tartalmazzák – ezzel akaratlanul is terjesztik az orosz dezinformáció üzeneteit. A magyar médiatér szűrkezőnája, ahol olyan lapok és portálok helyezkednek el, melyek hivatalosan nem tartoznak egy politikai tömbhöz sem, mégis nyíltan támogatják az egyiket vagy a másikat, megosztottabb a szövetséggel kapcsolatban, de ritkán ír róla. A NATO az a témakör, ahol a Kreml-párti alternatív média továbbra is fontos szerepet játszhat, a szövetséggel szembeni manipulatív narratívák döntő többségét ezek terjesztik.
- **A Facebook-kommentek többsége NATO-ellenes.** Az általunk a SentiOne segítségével gyűjtött Facebook-adatbázisban szereplő, NATO-val kapcsolatos kommentek döntő többsége (58%) NATO-kritikus volt a vizsgált időszakban; a párbeszédet egyértelműen a NATO-ellenes dezinformációs narratívák uralják a platformon, beleértve a főáramú portálok oldalait is. E kritikus hozzászólások közel felében az Egyesült Államok is negatív színben tűnik fel. A beszélgetésekben minden gyakori Kreml-párti narratíva megjelenik. Ugyan ez nem tükrözi a többségi társadalom álláspontját, a közösségi médiás hozzászólásoknak (és oroszbarát Facebook-csoportoknak) szerepe lehet a NATO-szkeptikus attitűdök terjedésében. **Az általunk talált NATO-ellenes aktivitás egy része bizonyíthatóan inautentikus profiloktól (trolloktól) származik, akik alkalomadtán egymás között is párbeszédet szimulálnak.**
- **Nem tudni, ki áll a hamis profilok mögött.** A gyanús Facebook-felhasználók esetében lehetetlen megállapítani, hogy kik állhatnak mögöttük, ugyanis a platform nem szolgáltat ehhez elégséges adatot. Egyes jelek ugyanakkor arra mutatnak, hogy ők nem köthetők a jelentős magyar politikai erőkhöz – de sem ez, sem ennek az ellentéte nem bizonyítható. A weboldalak kommentszekciójában az látszik, hogy az Egyesült Államok jelenlegi adminisztrációját kritizáló felhasználók inkább a magyar kormánypártot támogatják – de ez sem jelenti azt, hogy a Fidesz irányítaná őket. Feltételezhető, hogy Kreml-párti aktorok építettek fel Magyarországon egy nagyon jelentős online infrastruktúrát.⁵
- **A NATO-val kapcsolatos elégtelen kommunikáció.** A NATO-val szembeni manipulatív narratívák relatív magyarországi sikere az információhiány eredménye is: a hozzászólások és cikkek sorai közt alig jelenik meg például, hogy a szervezet egy védelmi szövetség, egy tagállam sem köteles támadó hadjáratban részt venni szövetségesei oldalán. Ezért is kiemelten fontos, hogy jól felépített tájékoztató kampányok segítségével juthasson a magyar lakosság több információhoz a NATO-ról.

⁵ Political Capital. (2021). *Százszor is igaza van, Elnök Úr - Trollaktivitás a magyar közösségi médiában*. Link: https://www.politicalcapital.hu/hirek.php?article_read=1&article_id=2892

A politikai csatározások felett - NATO a magyar politikai térben

Az Orbán-kormány által 2020-ban elfogadott Nemzeti Biztonsági Stratégia egyértelműen határozza meg Magyarország viszonyát az Észak-atlanti Szerződés Szervezetével (NATO).⁶ **A dokumentum alapján a NATO hazánk biztonságának „sarokköve”, Magyarország magáénak vallja a szervezet értékeit, és a kormány az országra leselkedő biztonsági veszélyforrások meghatározásakor irányadónak tartja a katonai szövetség stratégiai dokumentumait.** Magyarország 2021-es katonai stratégiája is a NATO kollektív védelemről szóló passzusát jelöli meg hazánk nemzetbiztonságának egyik alapjaként, kiegészítve azzal, hogy az erős nemzeti haderő az egyik elsődleges feltétele a szövetségi együttműködésnek.⁷

Magyarország az elmúlt években, évtizedekben teljesítette a NATO keretein belüli kötelezettségeit, vagy – pénzügyi szempontból – jelentős lépéseket tett kötelezettségei teljesítése felé. A szervezet jelentései alapján Magyarország 2014 és 2021 között kevesebb mint egy százalékról 1,60 százalékra növelte katonai kiadásait, jelentősen közelítve a NATO által elvárt két százalékos arányhoz, míg 2021-re katonai költségvetés lényegesen több, mint 20 százalékát fordította a kormány katonai felszerelésekre – ami a NATO által előírt szint.⁸ A Zrínyi 2026 program keretében Magyarország – egyes, a jövőbeli hasznosság szempontjából megkérdőjelezhető beszerzések ellenére is – olyan katonai képességeket teremthet meg újra, amit korábbi évtizedek során elveszített.⁹

Mindemelett a jelenlegi magyar kabinet a NATO keretein belül lényegesen ritkábban él vétőjogával, mint az Európai Unió Külügyi Tanácsában; az Észak-atlanti Szerződés Szervezetének esetében ezt az eszközt leginkább Ukrajna esetében alkalmazza.¹⁰ 2021-ben a magyar kormány is támogatta azt a NATO-állásfoglalást, miszerint Oroszország agresszív cselekedetei kockázatot jelentenek az euroatlanti biztonságra, Kína ambíciói pedig rendszerszintű fenyegetést jelentenek a szabályokon alapuló nemzetközi rendre.¹¹ Ugyanakkor többször hallottuk már azt a véleményt Orbán Viktor miniszterelnöktől, hogy Magyarországot egyetlen NATO-szövetségesre sem számíthat az önvédelemben, ezért szükség van egy erős magyar hadseregre.¹² Jól felszerelt magyar haderőre természetesen

⁶ 1163/2020. (IV. 21.) Korm. Határozat Magyarország Nemzeti Biztonsági Stratégiájáról. Link: <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=A20H1163.KOR&xtreferer=00000001.txt>

⁷ 1393/2021 (VI. 24) Kor. Határozat Magyarország Nemzeti Katonai Stratégiájáról. Link: <https://honvedelem.hu/hirek/nemzeti-katonai-strategia.html>

⁸ NATO Public Diplomacy Division. (2021). *Defence Expenditure of NATO Countries (2014-2021)*. Link: https://www.nato.int/nato_static_fl2014/assets/pdf/2021/6/pdf/210611-pr-2021-094-en.pdf

⁹ Szicherle és Rác. (2019). *3500 milliárdot kap a Honvédség – több a kérdés, mint a válasz*. Link: <https://24.hu/kozelet/2019/04/16/3500-milliardot-kap-a-honvedseg-tobb-a-kerdes-mint-a-valasz/> Lásd még: K. Budavári. (2019). *A Zrínyi 2026 program. Korlátozott lehetőségek a magyar védelmi ipar fejlesztésére*. Hadtudomány (2019/3). Link: http://real.mtak.hu/105874/1/2019eA%20Zr%C3%ADnyi%202026%20program_Budav%C3%A1ri%20Krisztin_a.pdf

¹⁰ Felvidék.ma. (2022). *Szijjártó: Elfogadhatatlan a magyar közösség jogainak folyamatos csorbítása Ukrajnában*. Link: <https://felvidek.ma/2022/01/szijasrtar-to-elfogadhatatlan-a-magyar-kozoseg-jogainak-folyamatos-csorbítása-ukrajnaban/>

¹¹ NATO. (2021). *Brussels Summit Communiqué*. Link: https://www.nato.int/cps/en/natohq/news_185000.htm

¹² Magyarország Kormánya. (2022). *Orbán Viktor évértékelő beszéde*. Link: <https://kormany.hu/beszedekek-interjuk/miniszterelnok/orban-viktor-evvertekelo-beszede-20220212>

szükség van, de a kormányfő szavai úgy is interpretálhatók, hogy Magyarország nem bízik az ötös cikkely szerinti kölcsönös védelemben, ami gyengítheti a NATO-val szembeni bizalmat a magyar lakosság körében. Oroszország Ukrajna elleni támadása óta a magyar kormánypárt politikusai részéről elhangzott már az is, hogy a NATO nélkül nem tudjuk megvédeni az országot,¹³ de az is, hogy téved, aki szerint a NATO megvéd minket.¹⁴

A magyar kabinet konzisztensen azt hangoztatja, hogy Magyarországnak az az érdeke, hogy a Kelet és a Nyugat között béke legyen, miközben a háború előtt ritkán emelte ki, hogy Ukrajna ellen valójában Oroszország az agresszor, vagy hogy Vlagyimir Putyin javaslati a NATO 1997-es határok mögé szorításával gyakorlatilag megszüntetné hazánk tagságát a szervezetben – ami súlyosan sérti az ország szuverenitását.¹⁵ Kósa Lajos fideszes képviselő, az Országgyűlés honvédelmi bizottságának elnöke a 11. Orbán-Putyin találkozó napján arról beszélt az M1-en, hogy „az USA és Oroszország csörgetik a kardot”,¹⁶ egyenlően hibáztatva a két felet a kialakult helyzetért. Ugyan az Ukrajna-Oroszország konfliktus kirobbanásának napját a kutatási időszak nem ölelte fel, hangsúlyozandó, hogy a magyar kabinet tagjai a háború kitörése óta több alkalommal elítélték Oroszországot az egyoldalú támadásért,¹⁷ ugyanakkor a köztévében, illetve a kormánypárti médiában pedig az orosz támadás után is elhangzanak Kreml-párti dezinformációs narratívák, például az állítólagos donbasszi ukrán népirtásról.¹⁸ A magyar kormány emellett támogatta az Európai Unió Oroszországra kivetett szankcióit is – igaz, az energetikai exportok korlátozása esetében, ahogy Németország is, húzott egy vörös vonalat –, de azóta többször is kritizálta a „brüsszeli szankciós politikát”.¹⁹

A NATO-t közvetlenül vagy közvetve érintő témakörök többségében a kormánypárti retorika szintén nem tükrözi a Fidesz-KDNP szervezet melletti elköteleződését: a párt retorikája egyre erősebben bírálja az ország nyugati partnereit, míg meglehetősen pozitív képet fest a keleti autoriter rezsimekről.²⁰

A magyar ellenzéki együttműködés pártjai is a NATO tagjaként, szövetségesi keretrendszerben képzelik el Magyarország védelmét. A hatpárti együttműködés ugyanakkor sokkal keményebb vonalat képvisel Oroszországgal, illetve Kínával szemben. A pártok Közös Alap nevű programvázlata hitet tesz amellett, hogy az országot „meg kell tisztítani az orosz befolyástól, valamint határozottan fel kell lépni Kína egyre aktívabb

¹³ Simor. (2022). *Honvédelmi miniszter: A NATO nélkül nem tudjuk megvédeni az országot*. Telex Link: <https://telex.hu/video/2022/03/06/benko-tibor-lakossagi-forum-interju-video>

¹⁴ HVG. (2022). *Orbán Viktor: Aki azt mondja, hogy a NATO megvéd minket, az téved*. Link: https://hvg.hu/itthon/20220304_orban_viktor_kossuth_radio

¹⁵ Political Capital. (2022). *5 pontban a 11. (vagy 2009-et is számolva 12.) Orbán-Putyin találkozóáról*. Link: https://politicalcapital.hu/hireink.php?article_read=1&article_id=2942

¹⁶ Hirado.hu. (2022). *Kósa Lajos. Magyarország és a V4-ek közös érdeke a békés rendezés Ukrajnában*. Link: <https://hirado.hu/kulfold/cikk/2022/02/01/kosa-lajos-magyarorszag-es-a-v4-ek-kozos-erdeke-a-bekes-rendezes-ukrajnaban>

¹⁷ Dömötör. (2022). *Orbán Londonban elítélte Putyin „gyalázatos ukrajnai tetteit”, de nem fogja hagyni, hogy energetikai szankciókat vezessenek be Oroszország ellen*. Telex. Link: <https://telex.hu/kulfold/2022/03/08/kulfold-belfold-orosz-ukran-valsag-orban-viktor-boris-johnson-v4-visegradi-negyek-london-szankcio-gaz-oroszorszag-ukrajna>

¹⁸ *A Kreml és trolljai csúcsra járatják az áldozathibáztatást*.

¹⁹ HVG. (2022). *Varga Mihály megtalálta a forintgyengülés felelősét: Brüsszel*. Link: https://hvg.hu/gazdasag/20220307_varga_mihaly_brusszel_szankciok

²⁰ Szcicherle et al. (2019). *Doors Wide Shut: Russian, Chinese and Turkish authoritarian influence in the Czech Republic, Hungary and Slovakia*. Political Capital. Link: https://www.politicalcapital.hu/pc-admin/source/documents/pc_authoritarian_influence_web_20191203.pdf

pozíciófoglalási kísérletei ellen”, és szorosabb együttműködést vizionálnak Magyarország nyugati partnereivel is.²¹

Két szélsőséges, ismertebb párt létezik jelenleg a magyar politikai palettán, melyek elutasítják – részben vagy egészben – Magyarország NATO-tagságát. A szélsőjobboldali Mi Hazánk „vitaindító” irata szerint például a magyar tagság „függetlenségünk feladásával járt”, amerikai érdekeket szolgál, míg hazánk a szervezet miatt „több külföldi megszállásban” vett részt.²² A szélsőbaloldali Munkáspárt 2022-es választási programja Magyarország szervezetből való kilépését ígéri, mert a NATO „háborúba visz.”²³ Utóbbi már a magyar NATO-tagságot megalapozó csatlakozási népszavazás idején is ellenezte a belépést. A két pártból jelenleg a Mi Hazáknak van reálisabb esélye bejutni az Országgyűlésbe, ahol jelenleg két – korábban jobbkios – képviselő révén vannak jelen.

Tekintve, hogy a fő politikai pártok között viszonylagos egyetértés uralkodik a NATO-val kapcsolatos kérdések többségét illetően, a szervezet el tudta kerülni, hogy az EU-hoz hasonlóan a napi politikai csatározások tárgyává váljon.²⁴ Ez ugyanakkor nem mondható el a NATO legnagyobb haderejét adó Egyesült Államokról: a jelenlegi kormánypárt a Trump-adminisztráció, illetve Donald Trump volt amerikai elnök és politikájának támogatója,²⁵ ez pedig a kormányzati irányítású médiabirodalom narratíváin is visszatükröződik.²⁶ Az ellenzék, illetve egyes ellenzéki szereplők üdvözlötték Joe Biden beiktatását. Cseh Katalin momentumos EP-képviselő például kiemelte, hogy ezzel véget ért „Trump megosztásra és konfliktusra épülő négy éve,”²⁷ a Jobbik akkori közleménye pedig reményét fejezte ki, hogy ezzel sikerül majd felülemelkedni „az elmúlt hónapok és évek csatározásain”.²⁸ **Ennek a megosztottságnak egyértelmű kockázata, hogy a magyar választók is aszerint alakítják majd hozzáállásukat az Egyesült Államokhoz, hogy melyik párt van hatalmon Washingtonban, illetve ők maguk melyik magyar párthoz állnak közel.** Arról ugyanis ritkán esik szó a magyar politikai elitben, hogy az USA-val való együttműködés, pártpolitikától függetlenül, milyen előnyöket hozhat hazánknak.

²¹ Külpolitika. (2021). *Közös Alap*. Link: <https://kozosalap.hu/europai-magyarorszag-kulpolitika/>

²² Mi Hazánk. (n.d.) *Vitaindító*. Link: <https://mihazank.hu/vitaindito/>

²³ Munkáspárt. (2022). *Tíz perc Thürmer Gyulával*. Link: <https://munkaspart.hu/rolunk/a-munkaspart-valasztasi-programja-2022>

²⁴ Globsec. (2021). *Vulnerability Index 2021: Hungary*. Link: https://www.globsec.org/wp-content/uploads/2021/11/Vulnerability-Index_Hungary.pdf

²⁵ Németh. (2021). *Az orbáni gyakorlat és az államhatalom gyakorlása imponál az amerikai jobboldalnak*. Link: <https://hu.euronews.com/2021/10/29/az-orbani-gyakorlat-es-az-allamhatalom-gyakorlasi-imponal-az-amerikai-jobboldalnak>

²⁶ Haszán. (2020). *Ahogy a kormány média kezeli Trump bukását, az semmihez sem fogható*. Link: <https://444.hu/2020/11/07/ahogy-a-kormany-media-kezeli-trump-bukasat-az-semmihez-sem-fogható> Lásd még: <https://m.facebook.com/nezopontintezet/photos/a.387611711283718/3682044658507057/?type=3&source=57>

²⁷ <https://www.facebook.com/csehkatalin.momentum/photos/a.682479245157012/4845882938816601/?type=3>

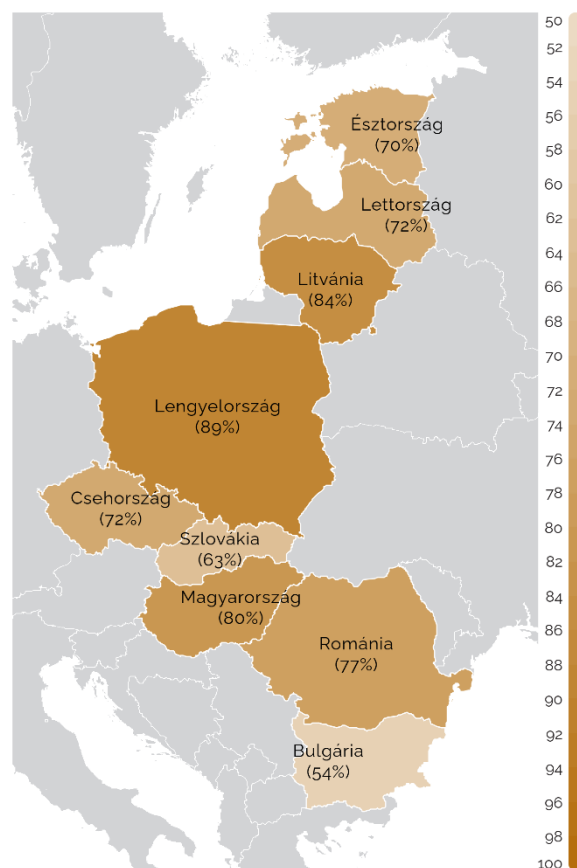
²⁸ Petróczi. (2021). *Így köszönti a magyar ellenzék Joe Bident*. Azonnali. Link: https://azonnali.hu/cikk/20210120_igy-koszonti-a-magyar-ellenzek-joe-bident

Szeretjük is meg nem is?

A 2021-es Globsec Trends²⁹ felmérése szerint a magyarok 80 százaléka szavazna arra egy esetleges referendumon, hogy hazánk maradjon a NATO tagja – ez a harmadik legmagasabb eredmény a tíz vizsgált országban, és két százalékponttal magasabb is, mint az EU támogatottsága. Ez az eredmény annak is lehet a következménye, hogy a NATO nem része a napi politikai konfliktusoknak, illetve nincs olyan igazán jelentős erő, mely a szövetségből történő kilépést népszerűsítene.

A NATO saját felmérése³⁰ alapján a magyarok 57 százaléka vélte úgy 2021-ben, hogy amennyiben hazánk egy katonai szövetségesét megtámadják, országunknak meg kell védenie, és mindössze 18 százalék vetette el ezt az opciót egyértelműen.

A felszín alatt azonban aggasztóbb eredményekkel is találkozunk is. A legfontosabb ezek közül, hogy a magyar válaszadók 35, illetve 30 százaléka tartja hazánk stratégiai partnerének Oroszországot, valamint Kínát, míg ez az arány legerősebb katonai szövetségesünk esetében mindössze 13 százalék. Erről az eredményről a Political Capital több eseményén is szó esett,³¹ a megszólalók arra jutottak, hogy ebben szerepet játszhattak a Trump-adminisztráció hektikus évei, a Biden-kormány kezdeti hónapjainak vélt vagy valós sikertelensége, illetve a magyar kormány és kormánypárti lapok meglehetősen pozitív, kizárólag tranzakcionális szemléletű narratívái³² Oroszországgal és Kínával kapcsolatban. További aggodalomra adhat okot, hogy a magyarok 56 százaléka az ország geopolitikai helyzetét a Nyugat és a Kelet között látják,³³ akik adott esetben sérülékenyebbek lehetnek a Kreml vagy Peking Nyugat-, Amerika-, NATO- vagy EU-ellenes információs műveleteivel szemben.

1. A NATO tagság támogatottsága (forrás: Globsec Trends 2021)

²⁹ Globsec. (2021). *Globsec Trends 2021*. Link: https://www.globsec.org/wp-content/uploads/2021/06/GLOBSEC-Trends-2021_final.pdf

³⁰ NATO. (2021). *NATO Audience Research: pre-Summit polling results 2021*.

https://www.nato.int/nato-static-fl2014/assets/pdf/2021/7/pdf/210707-pre-summit_polling_en.pdf

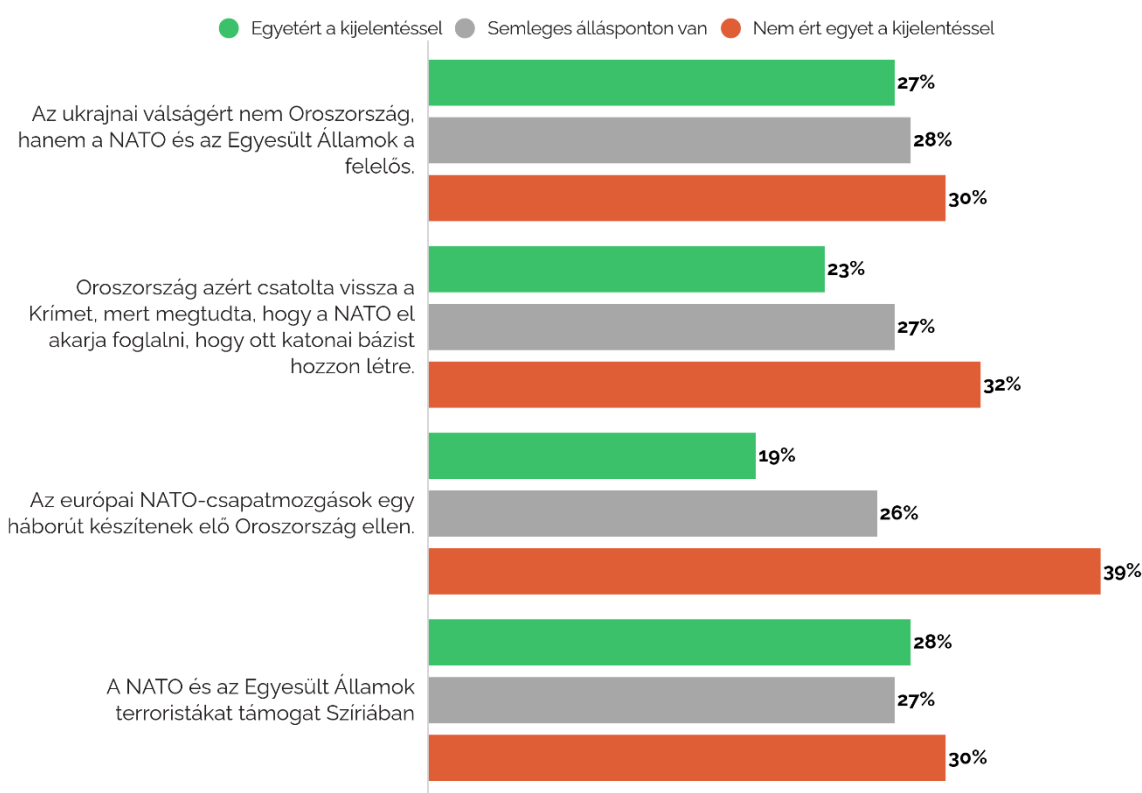
³¹ Lásd: <https://www.facebook.com/watch/?ref=external&v=2988360198096825> és <https://www.facebook.com/politicalcapital/videos/948497862745483>

³² Szicherle. (2021) *The threat that does not exist (for some): Russia and China*. Political Capital. Link: [https://www.politicalcapital.hu/pc-admin/source/documents/The%20threat%20that%20does%20not%20exist%20\(for%20some\)%20-%20Russia%20and%20China.pdf](https://www.politicalcapital.hu/pc-admin/source/documents/The%20threat%20that%20does%20not%20exist%20(for%20some)%20-%20Russia%20and%20China.pdf)

³³ *Vulnerability Index 2021*.

A Political Capital egy korábbi, 2018-as felmérése³⁴ arra is rámutatott, hogy a magyar lakosság egy jelentős része fogékony a NATO- és USA-ellenes konspirációs elméletekre, és hasonló arányban voltak olyanok, akik semleges álláspontra helyezkedtek, azaz egyet is értettek meg nem is a megfogalmazott állításokkal:

- A válaszadók 27 százaléka mondta, hogy az ukrajnai válságért nem Oroszország, hanem a NATO és Amerika volt felelős (28% semleges);
- 23 százalék gondolta, hogy a Kreml azért csatolta vissza a Krímet, mert a NATO el akarta foglalni (27% semleges);
- 19 százalék hitte, hogy az európai NATO-csapatmozgások háborút készítenek elő Oroszországgal szemben (26% semleges);
- és 28 százalék vélte úgy, hogy a NATO és az USA terroristákat támogat Szíriában (27% semleges).

2 Vélemények Nyugat-kritikus, oroszbarát konspirációs elméletekről (forrás: Political Capital, 2018)

A Globsec Trends 2020-as felmérése³⁵ is arra mutatott rá, hogy a lakosság véleménye nem olyan pozitív a szövetséggel kapcsolatban, mint azt a tagság támogatottsága feltételeznék: a válaszadók 33 százaléka értett egyet a kijelentéssel, hogy a NATO szándékosan provokálja Oroszországot azzal, hogy katonai bázisokkal veszi körbe, és csupán 42 százalék mondta, hogy a Kreml provokálja a NATO-t a Kelet-Európában szított konfliktusokon keresztül.

A Globsec-kel közösen írt Vulnerability Index 2021 tanulmányunk előkészületei során végzett fókuszcsoportos beszélgetések emellett feltárták, hogy az **Észak-atlanti Szerződés**

³⁴ Political Capital. (2018) *Összeesküvés-elméletek, álhírek, babonák a magyar közvéleményben*. Link: <https://www.politicalcapital.hu/pc-admin/source/documents/pc-boll-konteo-20181107.pdf>

³⁵ Globsec. (2020) *Globsec Trends 2020*. Link: https://www.globsec.org/wp-content/uploads/2020/12/GLOBSEC-Trends-2020_read-version.pdf

Szervezetéről rendelkeztek a résztvevők a legkevesebb információval összehasonlítva például az EU-val vagy Oroszországgal - márpedig az információhiány is lehet a dezinformációs narratívák táptalaja. A NATO-val szemben kritikus résztvevők úgy érezték, a szervezet mára elvesztette a hidegháború alatt még létező jelentőségét, illetve azt mondták, sok olyan helyzetbe került hazánk a NATO miatt, amiben nem lett volna keresnivalója, például Irakban, de felhozták az állítólagosan túl erős amerikai befolyást is a szervezet felett.

Ennek tükrében érdemes megvizsgálni, mely NATO-ellenes narratívák tűnnek fel leggyakrabban a magyar internetes közbeszédben, beleértve a felhasználók kommentjeit is, és milyen érdekek állhatnak e kampányok mögött. Emellett, tekintve, hogy az Egyesült Államokat támadó kampányok - a fent felsorolt eredmények alapján - kihatással lehetnek a NATO percepciójára is, ezeket is érdemes áttekinteni.

NATO-ellenesség - ahol a Kreml-párti alternatív portálok még számítanak

Módszertan

A SentiOne médiafigyelő-programban beállítottunk egy, a SentiOne adatbázisában megtalálható összes Facebook-oldalra, online portálra, illetve Twitterre és YouTube-ra vonatkozó keresést. Ez a keresés adta ki azt a cikkadatbázist, amiből a tanulmány során dolgoztunk. A keresőszavak a NATO-ra, illetve az Egyesült Államokra vonatkoztak. A keresési időszak 2021. szeptember 1-jétől 2022. január 14-éig terjedt.

Külön vizsgáltuk a Facebook-hozzászólásokat. A Facebook-kommentek közül azokat választottuk ki, amelyek tartalmazták a NATO szót. Ez 2021. szeptember 1. és 2022. január 14. között 1286 kommentet tett ki. A NATO-ra való szűkítés nélkül az adatbázis közel 125 000 kommentet tartalmaz, többük inkább az Egyesült Államok belpolitikájával, legfőképp a Trump- és Biden-adminisztráció tetteivel, vagy Magyarországgal való kapcsolatával foglalkozik. Emellett az adatbázisba elkerülhetetlenül bekerültek nem releváns, amerikai kultúrával, Dél-Amerikával foglalkozó hozzászólások is. Elemzésünkben mi azokkal foglalkoztunk, akik megemlítették a NATO-t.

A kommentek vizsgálatakor nem csak az általuk megfogalmazott állításokat vizsgáltuk, de megnéztük, felmerülhet-e a gyanú, hogy hamis profilokról van szó. Ilyen jelnek vettük, többek közt: a profilkép vagy az adatok hiányát; a nulla publikus aktivitást a profil falán vagy amennyiben az aktivitás egy-egy nagyon specifikus álláspont (pl. egy politikai párté, Facebook-oldalé) terjesztésére fókuszált; illetve a felismerhetetlen vagy bizonyíthatóan hamis profilképet.

Az elemzésben a profilok nevét a személyiségi jogok védelme miatt nem tettük közzé. A narratívák vizsgálatakor átnéztük azokat a kommenteket is, melyek az adatbázisunkban található kommentekkel egy párbeszéd-folyamba tartoztak.

A kormánypárti sajtó nem NATO-ellenes, de (egyre inkább) Oroszország fele húz

A magyar főáramú média, beleértve a kormánypárti és a független lapokat is, általában semlegesén írnak a NATO-ról, gyakran az MTI beszámolóira alapozva. **A kormányzati irányítású portálok általában a kormány üzeneteit továbbítják kritika nélkül a lakosság felé, ezért nem érzékelhető erős NATO-ellenes kampány a hasábjaikon, viszont ők is aktívan segítenek a kabinet Kreml- és Peking-barát üzeneteinek disszeminációjában.**³⁶ Az

³⁶ Népszava. *Rettegés és kontrasztolás - A censor bennünk lakik.* Link: https://nepszava.hu/1152226_retteges-es-kontrasztolas-a-cenzor-bennunk-lakik

írásaik gyakran pozitív képet alakítanak ki a Kreml vagy a kínai rezsim döntéseiről, politikájáról,³⁷ Ukrajnával szemben pedig kifejezetten kritikus cikkeket közölnek.³⁸ Ahogy fentebb is felhívtuk rá a figyelmet, a háborúval kapcsolatban a kormányzati irányítású média hasábjain megjelennek tárgyilagos írások, de az általuk megszólaltatott szakértők sokszor a Kreml által is terjesztett állításokat juttatják be a magyar médiatérbe.³⁹

A pártos ellenzéki média⁴⁰ (pl. a Hír Hugó vagy a Nyugati Fény) semlegesen vagy pozitívan mutatja be a szervezetet, ahogy az Európai Uniót vagy hazánk nyugati szövetségeseit is, szoroson követve az általuk támogatott ellenzéki pártok, politikusok éppen aktuális narratíváit.

Ezen „általános” mintázatok alól kivételek is akadnak. Több esetben is előfordul, hogy egy-egy sajtótermék bármiféle kritika nélkül számol be a Kreml képviselőinek állításairól. Az MTI-re hivatkozva az Origo például részletes riportot közölt Szergej Lavrov 2022. január 14-ei sajtóértekezletéről, ahol az orosz külügyminiszter élesen ellenezte Ukrajna NATO-tagságát vagy az Ukrajnának nyújtott bármiféle nyugati segítséget, de kijelentette azt is, hogy a Nyugat és az USA a „konfliktuspotenciál” növelésével járul hozzá a világesemények kedvezőtlen alakulásához.⁴¹ A PestiSrácok⁴² is az MTI-re hivatkozva számolt be arról, hogy Alekszandr Grusko orosz külügyminiszter-helyettes úgy véli, a NATO esetleges bővítése elfogadhatatlan kockázatot jelent. Ezekhez hasonló, az MTI-re hivatkozó cikkek megtalálhatók a független média repertoárjában is.⁴³

Az orosz hivatalos álláspont kritika nélküli közlése önmagában nem a lakosság megtévesztésére irányuló szándékos törekvés, de a Kreml e kijelentéseinek terjesztése bármiféle ellensúly, eltérő álláspont bemutatása nélkül önkéntelenül is segítheti Moszkva dezinformációs narratíváinak terjedését.

Mind a kormánykritikus, mind a kormánypárti főáramú sajtóban beszámolnak⁴⁴ Magyarország nyugati szövetségeseinek véleményéről is, időnként egy cikkben belül is

³⁷ Szicherle et al. (2019). *Doors Wide Shut*. Political Capital. Link: https://www.politicalcapital.hu/pc-admin/source/documents/pc_authoritarian_influence_web_20191203.pdf

³⁸ Zubor. (2022). *„Tisztelet és hála Putyinnak” – nyílt Kreml-propaganda fideszes csatornákon*. *Átlátszó*. Link: <https://atlatszo.hu/kozugy/2022/02/24/tisztelet-es-hala-putyinnak-nyilt-kreml-propaganda-fideszes-csatornakon/>

³⁹ *A Kreml és trolljai csúcsra járatják az áldozathibáztatást*.

⁴⁰ Lásd: <https://www.szabadeuropa.hu/a/nyugati-feny-ezalenyeg-ellenszel-zsurpubi-bulvar/31497954.html> és <https://www.szabadeuropa.hu/a/pesti-bulvar-hir-hugo-balra-magyar-hirklikk-jovotv-mszp-lmp-media/31503226.html>

⁴¹ Origo. (2022). *Lavrov: Elfogadhatatlan az ukrán NATO-tagság*. Link: https://www.origo.hu/nagyvilag/20220114-lavrov-elfogadhatatlan-az-ukran-natotagsag-valamint-a-csapasmero-fegyverek-es-bazisok-ukrajnai.html?utm_source=facebook&utm_medium=social&utm_campaign=origo

⁴² Pestisrácok.hu. (2022) *Moszkva szerint Oroszország biztonságát fenyegeti a NATO bővítése*. Link: <https://pestisracok.hu/moszkva-szerint-oroszorszag-biztonsagat-fenyegeti-a-nato-bovítése/>

⁴³ Lásd, például: <https://444.hu/2021/12/19/viszontfenyegeteseket-iger-oroszorszag-ha-az-usa-es-a-nato-elutasítja-a-biztonsági-javaslatait>

⁴⁴ Lásd, például: <https://hirtv.hu/hirtvkulfold/von-der-leyen-moszkva-sulyos-arat-fizetne-egy-ukrajna-elleni-agresszio-eseten-2533005> vagy <https://24.hu/kulfold/2022/01/14/nato-fotitkar-oroszorszag-ukrajna-az-europai-biztonsag-valsagos-pillanatot-eljuk/> vagy https://magyarnemzet.hu/kulfold/2022/01/jens-stoltenberg-valosagos-a-konfliktus-kirobbanasanak-veszelye?utm_medium=Social&utm_campaign=magyarnemzet&utm_source=Facebook

felvonultatják mindkét oldal álláspontját.⁴⁵ A SentiOne segítségével végzett keresésünk eredményeként kapott 1500, 2021. szeptember 1. és 2022. január 14 között publikált cikk alapján a NATO-ról folyó diskurzus a főáramú sajtóban általában kiegyensúlyozott, de - ahogy fentebb már említettük - a Putyin-rezsimet képviselők kijelentéseinek egyoldalú közlési gyakorlata miatt időnként NATO- és USA-ellenes dezinformációs narratívák is elérhetnek széles tömegeket.

A kormánypárti médiában időnként feltűnik a hivatalosan a kormánytól névileg független, de a Fideszt támogató influenszerek, szakértők, újságírók véleménye is, amik azonban markánsan NATO-ellenes hangot is kaphatnak: ennek a legjobb példája Trombitás Kristóf - már februárban publikált - véleménycikke⁴⁶ a PestiSrácok oldalán, ahol előhozta azt a Kreml-párti toposzt, miszerint a NATO megígérte a Szovjetuniónak, hogy nem terjeszkedik majd keletre, illetve azt, hogy az Egyesült Államok piacszerzés céljából „hozta el” a Majdant Ukrajnának. Bencsik András, a Demokrata főszerkesztője a Hír TV műsorában⁴⁷ vádolta azzal a NATO-t, hogy amerikai befolyással megtett mindent, hogy „kirobbantasson” egy orosz-ukrán háborút. A Megafon által is népszerűsített influenszerek véleménye gyakran nyíltan azonosul az agresszor Oroszországgal, és élcelődik az ukránokon.

A korábbiakban leírtakhoz hasonló helyzet alakult ki a kormánypárti médiában az orosz-ukrán konfliktus kirobbanása napján: a viszonylagosan tárgyilagos hírfolyam mellett⁴⁸ számos cikk jelent meg ezeken a felületeken, ahol „szakértőkre” hivatkozva olyan Kreml-párti narratívákat terjesztettek⁴⁹, minthogy Putyin az „orosz többségű” megyék lakosságát védi, genocídium zajlott Ukrajnában,⁵⁰ vagy az USA „dolgozott” azon, hogy Ukrajnát leválasszák Oroszországról.⁵¹ Ifjabb Lomnici Zoltán szintén pedzegette, hogy „ha helytállóak” Oroszország érvei a népiirtásról, akkor „árnyalják a képet”, miszerint „egyoldalú háborús lépések indultak meg”.⁵² Ez a tendencia vélhetően a jövőben erősödni fog: a kormánypárti politikai elit részben tartani fogja magát a NATO-párti irányvonalhoz, szavakban támogatják Ukrajna szuverenitását is, míg a Kreml-párti retorika terjesztésének feladatát kiszervezik a kormánnyal szimpatizáló véleményformálóknak. A Magyarországon alkalmazott retorika tekintetében tehát a Fidesz hintapolitikája nem szűnik meg.

⁴⁵ Lásd, például: <https://telex.hu/kulfold/2021/12/18/nato-oroszorszag-ukrajna-veto> vagy <https://telex.hu/kulfold/2021/12/21/oroszorszag-nato-vlagyimir-putyin-ukrajna-szergej-sojgu-egyedul-allamok>

⁴⁶ Trombitás. (2022). *Ukrajna mellé állni hazaárulás*. Pesti Srácok.

⁴⁷ Propeller. (2022). *Bencsik András: Orbán és Szijjártó személyesen akadályoztak meg egy orosz-ukrán háborút*. Link: <https://propeller.hu/itthon/3773060-bencsik-andras-szerint-orban-szijarto-szemelyesen-akadalyoztak-meg>

⁴⁸ Hirado.hu. (2022). *Ukrajna háborúban - ez történt az orosz támadás kezdete óta*. Link: <https://hirado.hu/kulfold/cikk/2022/02/24/ukrajna-haboruban-ez-tortent-az-orosz-tamadas-kezdete-ota>

⁴⁹ Hirado.hu. (2022). *Szakértő: Az orosz lakosság háromnegyede támogatja Putyin lépéseit*. Link: <https://hirado.hu/kulfold/cikk/2022/02/24/szakerto-az-orosz-lakossag-haromnegyede-tamogatja-putyin-lepeseit?fbclid=IwAR3rZMutgrMNVgy4bUR3FKpQfcVNoZSqLYzpezcj6tORHdnDhr6sSd4mPVk>

⁵⁰ Origo. (2022). *Szakértő: Érdemes komolyan venni, amit az orosz elnök mond*. MTI. Link: <https://www.origo.hu/nagyvilag/20220224-szakerto-erdemes-komolyan-venni-amit-az-orosz-elnok-mond.html>

⁵¹ Hirado.hu. (2022). *Külgügyi szakértő: Putyin népiirtásra hivatkozva indította meg a műveletet*.

⁵² Origo. (2022). *Ifj. Lomnici Zoltán: Jogilag nehéz megítélni a háborút*. MTI. Link: <https://www.origo.hu/nagyvilag/20220224-orosz-ukran-haboru-ifj-lomnici-zoltan.html>

A népszerű, újbalsoldali MÉRCE oldalán publikált véleménycikkek⁵³ közül több is kritikus a katonai szövetséggel szemben. Az oldalon egyes írások a „nyugati hatalmakat és érdekszférájukat tömörítő” szervezetként hivatkozik a NATO-ra, de itt kritizálták egy elemzésben a német zöldeket is, mert „ugyanúgy téblábolnak a NATO holdudvarában, mint mások,” és „sűrűn bólogatnak az amerikai háborús elképzelésekre”.⁵⁴ Ez sem jelenti azt, hogy a lap folyamatosan NATO-kritikus retorikát közvetít; tárgyilagosan számoltak be a szövetség nézeteiről, szerepéről a lengyel határválság⁵⁵ vagy Oroszország elrettentése kapcsán.⁵⁶

Az Egyesült Államokkal kapcsolatos általános narratívákban jelentős a különbség a kormánypárti, illetve a független médiában. Az Origo például egy írásban⁵⁷ arra kérdez rá, beavatkozik-e Joe Biden és az USA a magyar választásokba, és beszámol például Roger Stone, Trump korábbi tanácsadója szavairól, miszerint az FBI-t a demokrata kormányzat Biden „személyes Gestapójaként” használja. A kormánypárti média emellett kritika nélkül számolt be a volt elnök választási csalással kapcsolatos állításairól, olyan forrásokat idézve, mint a Trump-párti Newsmax TV.⁵⁸ A független média sem támogatja vakon a Biden-adminisztrációt, a 24.hu például felemásra ítélte a demokrata kormány első évét,⁵⁹ ugyanakkor meglehetősen kritikusan írták le Donald Trump elnöki periódusának egyes⁶⁰ részleteit,⁶¹ különösen a választásokkal kapcsolatos ténykedését.⁶²

A szűrkezőna nem egységes

A magyar médiatér szűrkezőnája – ahol olyan lapok és portálok helyezkednek el, melyek nyíltan támogatják egyik vagy másik politikai tömböt, és nem rendelkeznek a főáramú médiával összehasonlítható szakmai vagy pénzügyi háttérrel – közel sem egységes a NATO-val kapcsolatban. A szűrkezőna egyik legnépszerűbb oldala, a kormánypártokat támogató

⁵³ Lásd, például: <https://merce.hu/2022/01/11/kozel-tizezer-ember-orizetbe-vetele-utan-rendezodni-latszik-a-helyzet-kazahsztanban/> vagy <https://merce.hu/2022/01/08/megkezdodott-a-magyarok-kimenteseletartoztattak-a-kazah-titkosszolgalat-fejet-tovabbra-is-forr-a-helyzet-kazahsztanban/>

⁵⁴ Losoncz. (2021) *A szélsőséges közép folytonossága*. Link: <https://merce.hu/2021/10/22/a-szelsoseges-kozep-folytonossaga/>

⁵⁵ Bernáth. (2021). *Lengyelország riadóztatta a NATO-t, Merkel felhívta Putyint – a lengyel határkrízis harmadik napja*. Link: <https://merce.hu/2021/11/10/lengyelorszag-riadoztatta-a-nato-t-merkel-felhivta-putyint-a-lengyel-hatarkrizis-harmadik-napja/>

⁵⁶ Bernáth. (2021) *Oroszország katonai elrettentése less az egyik téma a NATO-csúcserkeztelenen*. Link: <https://merce.hu/2021/11/25/oroszorszag-katonai-elrettentese-less-az-egyik-tema-a-nato-csucsertekeztelenen/>

⁵⁷ Origo. (2022). *Beavatkozik-e Joe Biden és az Egyesült Államok a magyar választásokba?* Link: https://www.origo.hu/itthon/20220113-joe-biden-beavatkozas-magyar-valasztasok-kontra.html?utm_source=facebook&utm_medium=social&utm_campaign=origo

⁵⁸ Origo. (2020). *Donald Trump jogásza szerint Soros Györgynek is köze lehet az amerikai elnökválasztás csalásügyéhez*. Link: <https://www.origo.hu/nagyvilag/20201120-trump-soros-giuliani-elnokvalasztas.html>

⁵⁹ D. Kovács. (2022) *Jobban is sikerülhetett volna Biden elnökségének első éve*. 24.hu. Link: <https://24.hu/kulfold/2022/01/04/joe-biden-elnokseg-első-év-2021-afganisztan-koronavirus-gazdasag-nato/>

⁶⁰ Király. (2018). *Ha úgy érzed, hogy ennél durvább már nem lehet Trump elnöksége, csak várd ki a jövő évet!* 444.hu. Link: <https://444.hu/2018/12/29/ha-ugy-erzed-hogy-ennel-durvabb-mar-nem-lehet-trump-elnoksege-csak-var-d-ki-a-jovo-evet>

⁶¹ Szily. (2021). *Trump legalább 30573-szor hazudott elnöksége alatt, ennek majdnem a felét az utolsó évében*. 444.hu. Link: <https://444.hu/2021/01/25/trump-legalabb-30573-szor-hazudott-az-elnoksege-alatt-ennek-majdnem-a-felet-az-utolso-evében>

⁶² Kasnyik. (2020). *Gyász, seftelés vagy puccs, amit Trump és a republikánusok az elvesztett választás után csinálnak?* G7. Link: <https://g7.hu/vilag/20201111/gyasz-sefteles-vagy-puccs-amit-trump-es-a-republikanusok-az-elvesztett-valasztas-utan-csinálnak/>

Vadhajtásokat erős kettősség jellemzi: megtalálhatók rajta a kritikamentes beszámolók az orosz tisztviselők NATO-ellenes állításairól, esetenként ráadásul a nyíltan Kreml-párti Orosz Hírekre hivatkozva,⁶³ de időnként megjelenítik a nyugati álláspontot is.⁶⁴ Ugyanakkor olyan oroszbarát tartalmakat is közölnek, mint a volt jobbikos politikus, jelenleg független országgyűlési képviselő Volner János Facebook-posztja, melyben russzofóbiával vádolja a nyugatot és az amerikai demokratákat, kritizálja a NATO integrációját és eltanácsol mindenkit attól, hogy Moszkvával „szórakozzon”.⁶⁵

A szintén a kormánypárttal szimpatizáló Minden Szó sokkal kevésbé próbálja kiegyensúlyozni a narratíváit; igaz, mindössze néhány cikkben említik a katonai szövetséget. Írásaikban⁶⁶ nyíltan kijelentik, hogy Ukrajna amerikai bábállam, a NATO körbe kívánja venni Putyint, és Földi László nyomán feltételezik, hogy „valakik” Oroszországot ellenségnek akarják láttatni.⁶⁷

Ahogy a Minden Szó, úgy az ellenzékét támogató Gond-olkodó Facebook-oldal sem cikkezett sokat a NATO-ról, náluk egy „nyílt levél” jelent meg, miszerint a magyar kormány „elárulta” az EU értékrendjét és katonai szövetségeseinket.⁶⁸

A jelenlegi amerikai adminisztrációval szemben konzisztensen feltűnik az a kormánypárti érv, miszerint a Biden-kabinet „bátorítást ad” a globalista baloldalnak.⁶⁹ Ezzel párhuzamosan Donald Trump egyes intézkedéseit, például a határfal építését dicsérik.⁷⁰

A Kreml-párti sajtó végre releváns lehet

Tekintve, hogy a főáramú média nem terjeszt egyértelmű NATO-ellenes retorikát, és a szövetség elleni dezinformációs narratívák a szűrkezőnában is mindössze korlátozott számú cikkben jelennek meg, a Kreml-párti alternatív média e témakörben releváns szerepet tölt be, ők a NATO-val szembeni dezinformáció fő terjesztői. Az alábbi ábrán látszik, hogy a Crowdtangle adatai alapján egy-egy népszerűbb szűrkezőnás oldal elérése a főáramú oldalak teljesítményének negyede is lehet a követők száma alapján, interakciók számában pedig akár vetekedhetnek is a legnagyobb magyar híroldalakkal.

⁶³ Vadhajtások (2022) *Rjabkov figyelmeztette az amerikaiakat, hogy saját érdekükben ne játszanak a tűzzel.* Link: <https://www.vadhajtások.hu/2022/01/12/rjabkov-figyelmeztette-az-amerikaiakat-hogy-a-sajat-erdekukben-ne-jatszanak-a-tuzzel>

⁶⁴ Vadhajtások (2022) *Biden válaszlépést ígért, ha Oroszország megtámadja Ukrajnát.* Link: <https://www.vadhajtások.hu/2022/01/03/biden-valaszlepest-igert-ha-oroszorszag-megtamadja-ukrajnat>

⁶⁵ Vadhajtások. (2022) *Volner: Kik piszkálják az orosz medvét és hova vezet ez?* Link: <https://www.vadhajtások.hu/2022/01/10/volner-kik-piszkaljak-az-orosz-medvet-es-hova-vezet-ez>

⁶⁶ Minden Szó. *Tovább nyomul a Hálózat - A célpont most Kazahsztán.* Link: <https://mindenszo.hu/tovabb-nyomul-a-halozat-a-celpont-most-kazahsztan/>

⁶⁷ Minden Szó. *Földi László: Európa veszélyben van.* Link: <https://mindenszo.hu/foldi-laszlo-europa-veszelyben-van/>

⁶⁸ <https://www.facebook.com/455897077948365/posts/1984663498405041/>

⁶⁹ Ifj. Lomniczi. (2022) *Nagy brüsszeli rendetlenség: kilátások '22-ben a migrációtól a gazdaságon át az energiabiztonságig.* Origo. Link: https://www.origo.hu/nagyvilag/20220108-az-euro-atlanti-afiumra-valo-magyar-orvossag-22es-kilatasok-a-migraciotol-a-gazdasagon-at-az.html?utm_source=facebook&utm_medium=social&utm_campaign=origo

⁷⁰ Márkos. (2021). *Ezt hozta Biden elnöksége: kétmillió illegális migráns érkezett az Egyesült Államokba idén.* Origo. Link: https://www.origo.hu/nagyvilag/20211229-kozel-ketmillio-migrans-erkezett-amerikaba-biden-elnokegenek-elso-eveben.html?utm_source=facebook&utm_medium=social&utm_campaign=origo

Page Name	Total Interactions	Interaction Rate	Avg. Posts Per Day	Views on Owned Videos	Page Followers	Growth % and #
Average Total	118,226.67	0.615%	35.62	89,192.17	252,294.33	+0.26%
 24.hu	270,084	0.037%	112.43	346,090	924,522	+0.08% +766
 Vadhajtasok.hu	204,010	0.965%	41.57	69,995	72,908	+0.75% +541
 Gond-olkodo	120,866	0.219%	33.43	—	235,279	+0.02% +55
 Mindenszo.hu	10,876	0.362%	11.14	—	38,405	+0.02% +8
 ELÉG	26,752	0.3%	8.29	13,274	153,807	-0.01% -17
 Számok - a baloldali álhírek ellenszere	76,772	1.806%	6.86	105,794	88,845	+0.71% +630

Az alábbi ábra megmutatja, hogy a Kreml-párti alternatív média „zászlóshajója”, az Orosz Hírek is inkább a szürkezőna portáljainak hátsóbb traktusaival „küzd” elérés tekintetében, ugyanakkor az is egyértelmű, hogy a Kreml-párti alternatív propagandaoldalnak vannak a legaktívabb követőik a Facebookon is, ahogy azt az interakciós ráta mutatja.

Page Name	Total Interactions	Interaction Rate	Avg. Posts Per Day	Views on Owned Videos	Page Followers	Growth % and #
Average Total	29,130.15	0.842%	10.00	34,948.38	76,806.31	+0.45%
 24.hu	268,022	0.037%	112.57	346,090	924,526	+0.08% +770
 Orosz Hírek	106,504	2.775%	9.14	106,916	60,739	+2.64% +1,562
 Magyar Békekör	2,165	5.267%	2	—	2,942	+1.24% +36
 moszkvater.com	1,737	1.124%	5	1,323	4,397	+1.74% +75
 Kiállunk Oroszország mellett - Support Vladimir Putin from Hungary	264	1.748%	1.29	—	1,659	—
 Kiállunk Belarusz mellett - Support Lukashenko from Hungary	—	—	—	—	535	-0.19% -1
 Kiállunk Szíria mellett - Support Bashar al-Assad from Hungary	—	—	—	—	1,241	+0.08% +1
 Kiállunk Novorosszija mellett - Support Donbass from Hungary	—	—	—	—	391	+0.26% +1
 Kiállunk Venezuela mellett - Viva Chávez, Viva Maduro	—	—	—	—	526	—
 Kiállunk Örményország mellett - Support Armenia from Hungary	—	—	—	—	358	—
 Kiállunk Kazahsztán mellett - Respect Nursultan Nazarbayev from Hungary	—	—	—	—	314	—
 Kiállunk Palesztina mellett - Support Palestine from Hungary	—	—	—	—	608	—
 Kiállunk Magyarország Mellett We Stand with Hungary	—	—	—	—	246	—

2021. szeptember 1-je és 2022. január 14-e között az Orosz Hírek - jelenleg talán a legnépszerűbb alternatív Kreml-párti portál - a SentiOne adatbázisunk szerint legalább 84 cikket publikált a NATO-val kapcsolatban; míg ez a szám 76 az Origo, 111 a Telex, illetve 81 a 444 esetében, melyek lényegesen nagyobb büdzsével rendelkező orgánumok - és persze nagyobb eléréssel is bírnak. Az Orosz Hírek szinte kizárólag az orosz álláspontot közvetíti a NATO-val és az Egyesült Államokkal kapcsolatban: leírták több alkalommal, hogy Washington megígérte Moszkvának, hogy a NATO 1990 után nem terjeszkedik kelet felé,⁷¹ minden Ukrajnának nyújtott segílyt úgy mutatnak be, mintha a NATO egy Oroszország elleni támadást készítene elő.⁷²

E szcénában említendő volt még az orosz titkosszolgálatokhoz köthető News Front magyar ága, ami 2021. október 31-e óta inaktív, vélhetően azért, mert az oldalnak nemcsak az elérése volt minimális, de más orgánumok számára sem tudott hivatkozási alappá válni - ellentétben például az Orosz Hírekkel. A portál megszűnése előtt még azt terjesztette, Washington rá akarja venni Ukrajnát, hogy provokálja az oroszokat, erre hivatkozva pedig pénzt kérnének NATO-szövetségeseiktől.⁷³ A News Front terjesztette azt is, hogy amerikai és brit katonák szélsőséges ukránokat képeztek ki észt NATO-támaszpontokon, de előkerült az a toposz is, miszerint a katonai szövetség országok bekebelezésével próbál támaszpontokat telepíteni Oroszország hatáira.⁷⁴

Más orgánumok is segítenek terjeszteni a Kreml propagandáját Magyarországon, beleértve azokat a narratívákat, miszerint az Egyesült Államok megígérte, nem terjeszkedik keletre, de ezt gátlástalanul megszegte,⁷⁵ felróják Washingtonnak azt is, hogy figyelmen kívül hagyta az orosz érdekeket a NATO terjeszkedése során.⁷⁶ A Moszkva tér blog úgy véli, hogy a NATO Ukrajna kapcsán „játszik a tűzzel,” az ottani akcióival, például a fekete-tengeri haditengerészeti műveletekkel vagy felderítő gépei misszióival akár jelentős választ is kiprovokálhat Vlagyimir Putyintól.⁷⁷ A Kreml-párti portálok nagyrészt az után is megtartották irányvonalukat, hogy Oroszország megtámadta Ukrajnát; de ebben a világban, ahogy a Kreml propagandacsatornáit is sulykolják, Moszkva „mindössze” az ukrán civileket védi a náci ukrán rezsimtől - ami valójában köszönőviszonyban sincs az igazsággal.⁷⁸

Az ezen oldalak által terjesztett narratívák ritkán kerülnek át a főáramba, de ilyen is megeshet: Stier Gábor, aki 2009-től a Valdaj Klub állandó tagja,⁷⁹ a főáramú, kormánypárti Demokratában és a független Magyar Hangban is publikál; előbbiben

⁷¹ Orosz Hírek. (2022) USA: a NATO soha nem ígérte, hogy nem terjeszkedik - az archív dokumentumok cáfolnak. Link: <https://oroszhirek.hu/2022/01/08/usa-a-nato-soha-nem-igerte-hogy-nem-terjeszkedik-az-archiv-dokumentumok-cafolnak/>

⁷² Lásd, például: <https://oroszhirek.hu/2021/12/28/28596/> vagy <https://oroszhirek.hu/2021/12/10/az-eu-beszallt-ukrajna-militarizalasaba-30-millio-euro-az-ukran-fegyveres-eroknek/>

⁷³ News-Front. (2021). Az Állami Dumában követelik, hogy intézzenek ultimátumot Ukrajnához. A népköztársaságokat pedig ismerjék el. Link: <https://hu.news-front.info/2021/10/31/az-allami-dumaban-kovetelik-hogy-intezzenek-ultimatumot-ukrajnához-a-nepkoztarsasagokat-pedig-ismerjek-el/>

⁷⁴ News-Front. (2021) Egy diplomata elmagyarázta: Oroszország nem vállalt kötelezettséget Ukrajna területi integritásának védelmére. Link: <https://hu.news-front.info/2021/10/09/egy-diplomata-elmagyarazta-oroszorszag-nem-vallalt-kotelezettseget-ukrajna-teruleti-integritasanak-vedelmere/>

⁷⁵ Stier. (2022). Amerika elfelejtett ígérete. Moszkva tér. Link: <https://moszkvater.com/amerika-elfelejtett-igerete/>

⁷⁶ Stier. (2021). Moszkva és a "vörös vonalak" Moszkva tér. Link: <https://moszkvater.com/moszkva-es-a-voros-vonalak/>

⁷⁷ Stier. (2021). Játék a tűzzel. Moszkva tér. Link: <https://moszkvater.com/jatek-a-tuzzel/>

⁷⁸ A Kreml és trolljai csúcsra járatták az áldozathibáztatást.

⁷⁹ <https://moszkvater.com/szerzo/stier-gabor/>

például szintén megjegyezte, hogy a Kremlnek elege van abból a nyugati gyakorlatból, miszerint a Nyugat „felelőtlenül ellene hergeli a posztszovjet térség erre vevő országait”.⁸⁰ A főáramú médiában az alternatív portálok ritkán hivatkoztak, de ez sem példátlan: a koronavírus-járvány kezdeti hónapjaiban az Origo névtelen cikkírói több esetben is az Orosz Hírekre támaszkodtak egy-egy íráshoz.⁸¹ Az oroszbarát Magyar Békekör „tudósítására” hivatkozott egy alkalommal a Mércse,⁸² de az MTI is lehozta a szervezet legalább egy közleményét a vizsgált időszakban.⁸³ Ugyanakkor a szűrkezőna lapjai, például a jelentős követőtáborral bíró Vadhajtások, már sokkal valószínűbb, hogy lehetséges forrásként tekintenek a Kreml-párti portálokra.

A Facebook-csoportok

Érdekes megemlíteni még az ismertebb magyarnyelvű oroszbarát Facebook-csoportokat: ezek a „KIÁLLUNK OROSZORSZÁG MELLETT !- МЫ ПОДДЕРЖИВАЕМ РУССКИЙ НАРОД !” (852 tag);⁸⁴ az Oroszország mellett állunk ki (3600 tag);⁸⁵ és az Oroszország mellett állunk ki (1400 tag)⁸⁶ – utóbbi kettő nem elírás, kettő van belőle. Ezek a csoportok egyértelműen Kreml-párti cikkeket osztanak meg, illetve mainstream írásokat, melyeket ellátnak valamilyen Kreml-párti kommentárral. A Kreml-párti cikkek gyakran orosz nyelven íródnak, ehhez pedig a csoport egy-egy tagja fűz egy fordítást. Időnként megosztanak angol nyelvű tartalmakat is, például az RT.com-ról. **Kijelenthető, hogy e csoportoknak nemcsak az Oroszországgal – és így a NATO-val – kapcsolatos párbeszéd formálásában lehet szerepe, de részben így tudnak a Kreml által támogatott vagy ellenőrzött orosz média narratívái is beszivárogni a magyar közbeszédbe.** Igaz, hogy ennek a hatása vélhetően lényegesen kisebb, mint amit a Kreml a magyar elit feletti esetleges befolyásával el tud érné.⁸⁷ A jelenség, ennek ellenére, nem elhanyagolható, és kifejezetten komoly figyelmet érdemelne, amennyiben a főáramú média jelentős része nem közvetítene már baráti képet Oroszországról, akár egy médiapiaci átalakulás következtében.⁸⁸ Egy ilyen átalakulás mindemellett jelentősen növelné a Kreml-párti alternatív portálok, illetve a szűrkezőna lapjainak súlyát is a geopolitikai álláspontok formálásában.

⁸⁰ Stier. (2021). *Újrarajzolt vörös vonalak*. Demokrata. Link: <https://demokrata.hu/vilag/ujrarajzolt-voros-vonalak-463288/>

⁸¹ Lásd: <https://www.origo.hu/tudomany/20200323-kilenc-orosz-katonai-gep-vitt-szakembereket-es-felszerelest-a-jarvany-sujtotta-olaszorszagnak.html> vagy <https://www.origo.hu/tudomany/20200406-a-teszt-negyven-perc-alatt-minden-eddiginel-pontosabban-kepes-kimutatni-a-fertozest.html>

⁸² Bogdán. (2022). *Egy héttel a diplomáciai tárgyalások megkezdése előtt senki se mended az orosz-ukrán konfliktusban*. Mércse. Link: <https://merce.hu/2022/01/04/egy-hettel-a-diplomaciai-targyalasok-megkezdese-elott-senki-sem-enged-az-orosz-ukran-konfliktusban/>

⁸³ Lásd, például: http://os.mti.hu/hirek/166092/a_magyar_beekor_egyesulet_kozlemenye-2_resz vagy <https://www.letenyemedia.hu/cikkek/belfold/tiltakozas--ne-kuldjenek-magyar-katonat-maliba-.html>

⁸⁴ <https://www.facebook.com/groups/1583389638619992>

⁸⁵ <https://www.facebook.com/groups/603045033238071>

⁸⁶ <https://www.facebook.com/groups/111826046158915>

⁸⁷ További információ a témában: <https://www.facebook.com/politicalcapital/videos/948497862745483/>

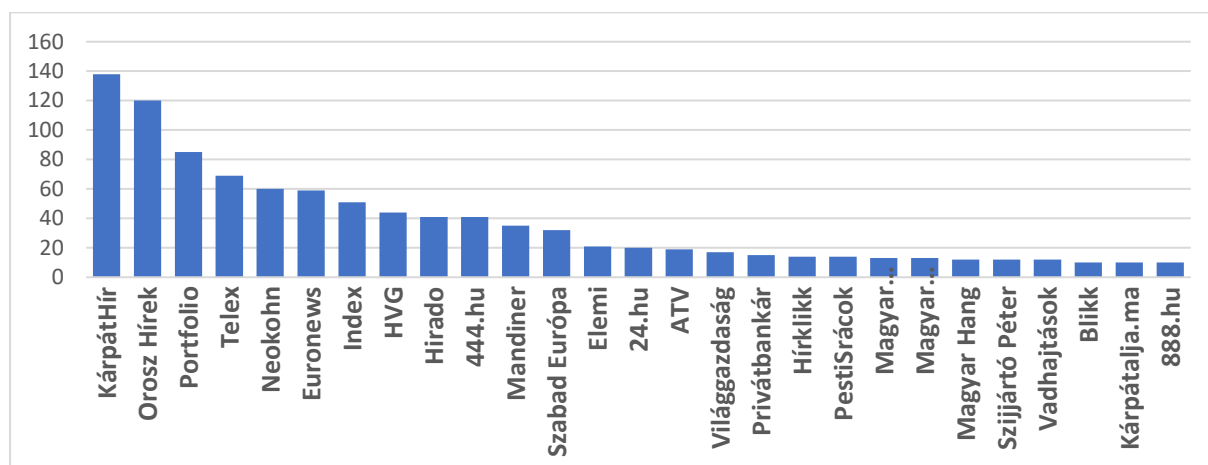
⁸⁸ Tisztázásképp: Az, hogy egy médium nem ellenséges a NATO-val szemben, nem azt jelenti, hogy más Oroszországgal kapcsolatos kérdésekben nem Moszkva érdekei mentén foglal állást, vagy nem kritikátlanul mutatja be a jelenlegi orosz-magyar kapcsolatokat.

Egyoldalú kommentháború

Médiaelemzésünk azt mutatja, hogy a NATO-val szemben ellenséges narratívák alapvetően nem a főáramú sajtón keresztül jutnak el a magyar sajtó széles rétegeihez. Ezzel ellentétben az Egyesült Államokkal kapcsolatban kritikus, nem feltétlenül tényeken alapuló vagy véleményeket tényként beállító cikkek már a magyar főáramú média bizonyos szegmenseiben is megjelennek, ahogy egy-egy magyar politikai erő retorikájában is – ebbe a körbe tartozik például a jelenlegi kormánypárt, amely többször is a 2022-es magyar választásokba történő esetleges amerikai beavatkozásról tett nyilatkozatokat.⁸⁹ Az USA-ellenes dezinformációs narratívák – tekintve, hogy sok magyar köti össze a NATO-t az Egyesült Államokkal, ahogy arra a „Szeretjük is meg nem is?” fejezetben rámutatunk – közvetve az észak-atlanti katonai szövetség megítélését is ronthatják.

A médiában terjesztett, konkrétan a NATO-val kapcsolatos dezinformációs narratívák vélelmezhetően korlátozott elérése okán döntöttünk úgy, hogy megvizsgáljuk a szövetséggel kapcsolatos párbeszédet a legnépszerűbb magyar közösségi médiában, a Facebookon.

Adatbázisunkban 27 olyan oldal volt, amelyen legalább 10 releváns komment szerepelt az 1286 hozzászólásból, ezeken az oldalakon volt az összes megjegyzés 77 százaléka. A lenti ábrán látható, hogy a NATO-val kapcsolatos beszélgetések nem csupán Kreml-párti alternatív portálokra vagy a szűrkezőnás oldalakra korlátozódtak, olyan mainstream sajtótermékek bejegyzései alatt is feltűntek, mint a Portfolio, a Telex vagy a hirado.hu. Ahogy az az alábbi ábrán is látható, a legélénkebb párbeszéd a katonai szövetségről a kárpátaljai magyarokra fókuszáló KárpátHír oldalán alakult ki, ezt követte az Orosz Hírek. Előbbi egyértelmű jele annak, hogy a külhoni magyarok körében is terjed(het)nek NATO-ellenes dezinformációs narratívák, főleg az orosz-ukrán háború által érintett Kárpátalján. Kutatásunk során azt is megfigyeltük, hogy külhoni magyarok is részt vettek a hazai portálokon folyó beszélgetésekben. Ennek az adhat jelentőséget, hogy a szlovák vagy a szerb társadalom például lényegesen oroszbarátabb, mint a magyar, ami a helyi magyar lakosságra is hatással lehet.⁹⁰ Kiemelendő, hogy Magyarországon is él egy relatíve széles réteg, amely egyetért a Kreml narratíváival, így nincs szükség az ilyen manipulatív információk „importjára”.

Ábra: NATO-val kapcsolatos kommentek száma az egyes Facebook oldalakon (a legalább 10 releváns kommenttel rendelkező oldalak)

⁸⁹ Lásd, például: https://hvg.hu/itthon/20211126_szijjarto_peter_amerika_egyesult_allamok_valasztasok vagy https://index.hu/belfold/2020/12/28/kover_laszlo_mar_elore_felti_a_2022-es_valasztasok_tisztasagat/

⁹⁰ Globsec Trends 2021.

Megvizsgáltuk a kommentekben legtöbbször említett szavakat is. E vizsgálatunk alapján a kommentelők a NATO-t leginkább orosz, majd sorrendben amerikai és ukrán kontextusban tárgyalták a vizsgált időszakban – ahogy ez az alábbi szófelhőn is látszik.

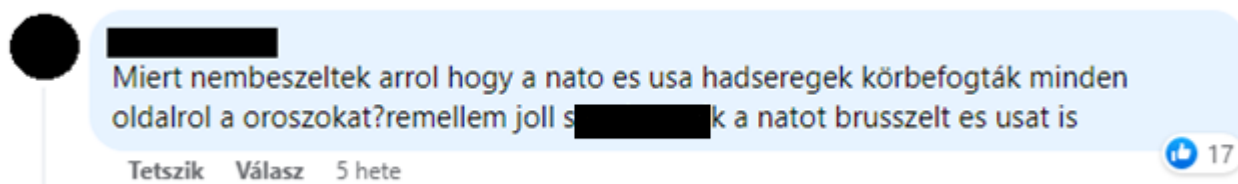

Ábra: A kommentekben előforduló leggyakoribb szavak szófelhője (a legalább 50 kommentben szereplő szavak, a NATO és a magyar stopwordok nélkül. A betű mérete a gyakorisággal arányos.)

A kommentekben terjesztett narratívák többsége a NATO-val szemben kritikus: a hozzászólások 58 százaléka kritizálta a katonai szövetséget, e kritikus hozzászólások közel fele pedig az Egyesült Államokat is említette. Ezzel szemben a kommentadatbázisunk mindössze 11 százaléka írt pozitívan a NATO-ról, és e cikkek csupán negyede tüntette fel pozitív színben Washingtonot. Megjegyezendő, hogy ezek a kommentek nem reprezentálják Magyarországon felnőtt lakosságának a véleményét.

Az általunk vizsgált kommentek meglehetősen pontossággal adják vissza a NATO-ról a Kreml által irányított nemzetközi⁹¹ és Kreml-párti magyar nyelvű portálok⁹² által sugárzott dezinformációs narratívákat.

- A leggyakrabban felmerülő narratíva az általunk gyűjtött adatbázisban, hogy **a NATO körbekerítette Oroszországot** támaszpontokkal, illetve rakétákat telepített Oroszországgal szomszédos országokba – ezek voltak a Kreml kiindulópontjai is a NATO-val szembeni követeléseik megfogalmazásakor 2021 decemberében.⁹³ Ezek a narratívák általában támadó szándékot feltételeznek a Nyugat részéről.

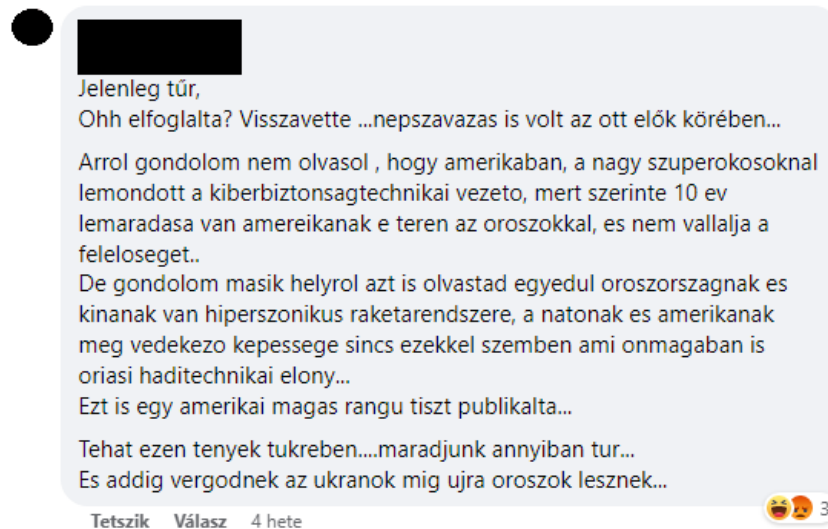
- Szintén gyakran beszéltek a kommentelők arról, hogy **valójában a NATO kizárólag az Egyesült Államok érdekei alapján cselekszik.** E narratíván belül merül fel, hogy **Ukrajnát az Egyesült Államok a NATO-n keresztül szeretné „megszerezni” vagy éppen „kirabolni” gazdaságilag.** Szintén ezen a narratíván belül kerültek elő olyan

⁹¹ Lásd, például: https://euvsdisinfo.eu/disinformation-cases/?text=NATO&date=&per_page=

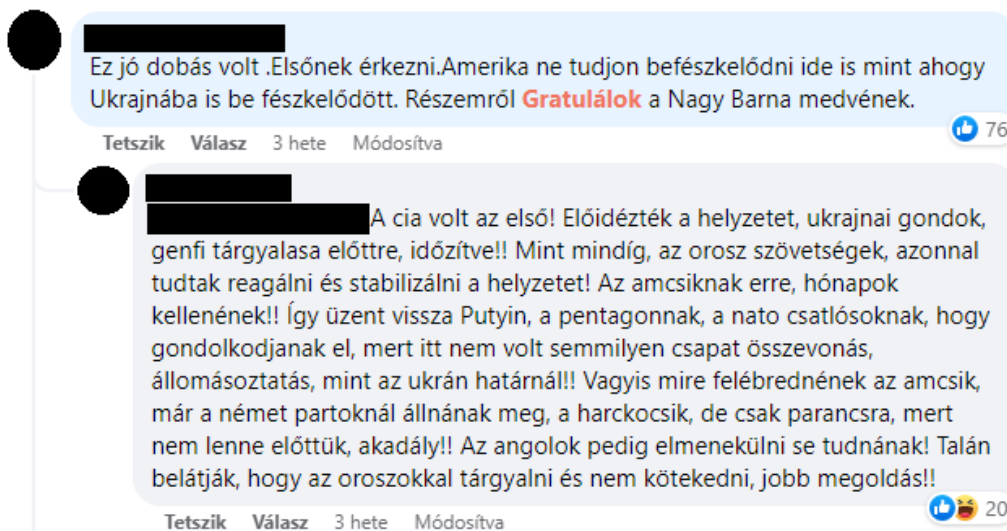
⁹² Lásd, például: https://www.politicalcapital.hu/konyvtar.php?article_read=1&article_id=1464

⁹³ Szabad Európa. (2021). *Vlagyimir Putyin azonnali biztonsági garanciákat követel a Nyugattól.* Link: <https://www.szabadeuropa.hu/a/vlagyimir-putyin-azonnali-biztonsagi-garanciakat-kovetel-a-nyugattol/31622863.html>

sérelmek, minthogy Magyarországot az USA belerángatta az afganisztáni konfliktusba a szövetségen keresztül, és **így fogja belerángatni egy Oroszország elleni háborúba is** - pedig hazánknak semmi keresnivalója nem volt e konfliktusokban.

- Számos alkalommal került elő az a Kreml által szintén sokat reklámozott narratíva, **miszerint az orosz haderő technológiai fölényével megverné a NATO-t**. Érdekes módon egyébként ez volt a legtöbbet cáfolt állítás is, több komment is rámutatott, hogy az Egyesült Államok katonai költségvetése lényegesen magasabb Oroszországnál.⁹⁴

- Gyakori narratíva, hogy **Oroszország Ukrajna-politikája teljesen jogos, hiszen utóbbi az orosz világba tartozik, az ukránok többsége népszavazáson is Oroszország mellett tenné le a voksát, ahogy az a Krím esetében is történt**. E narratívacsoporton belül kerültek elő azok az állítások is, miszerint a 2014-es Majdan téri események mögött az USA, pontosabban a CIA áll, de felmerültek olyan követelések is, hogy az USA vonuljon ki az országból. **Ezek a hozzászólások már**

⁹⁴ Krekó, Molnár and Rácz. (2019) *Mystification and Demystification of Putin's Russia*. Political Capital. Link: https://www.politicalcapital.hu/pc-admin/source/documents/pc_mystification_and_demystification_of_russia_eng_web_20190312.pdf

részben arra is szolgálhattak, hogy „puhítsák” vagy megosszák a magyar közvéleményt egy esetleges Ukrajna elleni orosz támadás esetén (az adatfelvétel 2022. január 14-ével zárult).

██████████
██████████ - igaza van! a nato=usa érdek semmi más! - fáj a jenkiknek a foga az orosz természeti kincsekre! 😞

Tetszik Válasz 5 hete

- A ritkább, de elő-előkerülő narratívák közé tartozik, hogy **Magyarországnak ki kell lépnie az EU-ból és a NATO-ból, vagy be sem kellett volna lépnie.**
- Egy nagyon ritka, de meglehetősen érdekes narratíva az is, hogy **egy-egy NATO tagállam - legfőképp Románia - megtámadhatja Magyarországot, és ebben az esetben nyerne is.** Ezzel a katonai szövetséget áttételesen biztonsági fenyegetésnek állítják be a hozzászólók.

A hozzászólások mögött álló felhasználók közelebbi vizsgálata arra enged következtetni, hogy e narratívák terjedése nem kizárólag organikus Facebook-aktivitásnak köszönhető. Egyes, a NATO-ról kommentelő profiloknál komolyan felmerül a gyanú, hogy nem valós személy áll mögöttük, ugyanakkor több „hozzászólói” csoportot is meg tudunk különböztetni a mintánkban. Ezek a csoportok a következők:

1. **Mezei felhasználók:** ők egyszer-egyszer tűnnek fel a mintában és a profiljaiknál általában semmi nem utal inautentikus aktivitásra.
2. **A külföldön élők:** olyan profilok, melyek egyszer vagy akár többször is feltűnhetnek a mintában, viszont összeköti őket az, hogy kizárólag NATO-kritikus kommenteket tesznek, sokszor a lakhelyüknek egy másik államot, általában Németországot, az Egyesült Államokat vagy az Egyesült Királyságot tüntetik fel (ami természetesen nem azt jelenti, hogy ott is élnének), és gyakran neves egyetemet adnak meg végzettségük helyéül. A profiljukon más egyértelmű jel nem utal arra, hogy hamis felhasználókról volna szó. A Magyarországgal szomszédos államokban élőket nem vettük ebbe a kategóriába.
3. **A visszatérők:** ők is vélhetően valós profilok, akik több alkalommal is megnyilvánultak a NATO ügyében. Van köztük olyan profil is, ami feltűnik a fentebb említett nyilvános oroszbarát Facebook-csoportokban. Ebből arra lehet következtetni, hogy vannak magyar Facebook-felhasználók, akik az ilyen marginális csoportokban olvasott véleményeket „exportálják” a szélesebb közönség felé. Ez a jelenség kifejezetten fontos lehet abban az új környezetben, amit Oroszország egyoldalú, Ukrajna elleni támadása teremthetett.
4. **A gyanúsak:** ők vélhetően inautentikusan terjesztenek főleg Kreml-párti narratívákat, többen közülük relatíve gyakran feltűntek az általunk kigyűjtött mintában. Sokszor nagyon trágár nyelvezetet használnak. Előfordult olyan gyanús profil is, ami épp a NATO-val, az Egyesült Államokkal baráti kommentekkel tűnt fel, így provokálva az oroszbarát hozzászólókat, de talákoztunk olyan esettel is, ahol ilyen „gyanús” profilok folytattak párbeszédet saját maguk között - ahogy az a lenti képen is látható. Oroszország Ukrajna elleni háborújának tükrében e profilok aktivitása jelentősen megnövekedhet.
 - a. **A félig magyarosítottak:** a Kreml Ukrajna elleni háborújának kirobbanása után tűnt fel a gyanús profilok egy alfaja. Ezek a felhasználói profilok félig

voltak magyarosítva, például csak a keresztnév. Ez a típus vizsgálataink során egy Magyarországon kevésbé ismert Kreml-párti narratívát emelt be a magyar Facebook-térbe, melyet láthatóan a Google Translate segítségével fordítottak le.⁹⁵

Az ebben a mintában tapasztalt inautentikus aktivitás alapvetően eltér attól, amit belpolitikai kérdésekben érzékeltünk. Ha magyar belpolitikáról van szó, számos esetben találtunk már nagy számban ismétlődő kommenteket; azaz olyan eseteket, amikor valaki(k) ugyanazt másolták be Facebook-hozzászólásként számos különböző oldalon megjelent bejegyzés alá. Ezek között a kommentek között van kormánypárti és kormányellenes is. Az Oroszország által indított háború következtében geopolitikai kérdésekben is megjelentek az ismétlődő kommentek, az ezeket terjesztő felhasználók között pedig lelkes Kreml-párti aktivisták és hamis felhasználók is vannak.⁹⁶

A NATO-mintánkban ugyanakkor ilyet elvéve találtunk, és egy kommentet akkor is csak egy-két alkalommal ismételték meg. **Mintánkban az inautentikus aktivitás sokkal inkább a narratívák különböző formába öntött ismétlésén és a párbeszéd generálásán, színlelésén alapult.** A gyanús profilok Facebook-falaikon általában - (1) mémeket, (2) szerelmes idézeteket, (3) oltásellenes- és (4) antiszemita tartalmakat, vagy éppen (5) koreai zenét

⁹⁵ Political Capital. (2022). *A Kreml Facebook-harcosai: változatos tabor, egy cél*. Link: https://www.politicalcapital.hu/hirek.php?article_read=1&article_id=2957

⁹⁶ Lásd: *A Kreml trolljai csúcsra járatják az áldozathibáztatást* és *A Kreml Facebook-harcosai: változatos tabor, egy cél*.

osztottak meg, **viszont feltűnően kevés olyan volt, aki magyar pártpolitikai tartalmakat közölt** – ami, eddigi tapasztalataink alapján, nem mondható el a belpolitikai ügyekben mozgó gyanús felhasználókról. **Ezek a megfigyelések alapvetően arra engednek következtetni, hogy a NATO-ról kommentelő gyanús profilok nem a fő magyar politikai pártokhoz köthetők** – de jelen technológiai keretek között ezt egyértelműen bizonyítani nem lehet, leginkább azért, mert a Facebook adatszolgáltatásából nem lekövethető egy felhasználó teljes aktivitása.

Más fórumok

A Facebook mellett kutatásunk során figyelemmel kísértük az online portálok weboldalukon publikált cikkei alatt közzétett kommenteket, illetve a Twitter- és YouTube-hozzászólásokat is. Ezekben összesen több, mint 3500 a NATO szót tartalmazó hozzászólást találtunk; ebből YouTube-on körülbelül 700-at. Ebben az adatbázisban nyomon tudtuk követni a felhasználók neveit is, ugyanis a Facebookhoz képest e források lényegesen transzparenssebben működnek. A NATO-megkötés nélkül az adatbázisunk több, mint 22,000 hozzászólást tartalmaz. A teljes adatbázisról elmondható, hogy a hozzászólások döntő többsége nem a NATO-val, sokkal inkább az Egyesült Államok utóbbi két adminisztrációjával foglalkozik; a Trump- és Biden-kabinetek ellen vagy mellett állnak ki – ahogy a Facebookon is. A vizsgálat időtartama itt is a 2021. szeptember 1-je és 2022. január 14-e közti időszakra terjedt ki.

Az online fórumok tekintetében a fő mintázat szerint egy-egy gyanús kommentelő rendszerint egy specifikus weboldalra összpontosít. Amennyiben tehát ezek központilag irányított inautentikus felhasználók, akkor őket nem tematikusan, hanem weboldal szerint specializálják. Van például olyan felhasználó, aki csak az azonnali.hu cikkei alá ír NATO-, Nyugat- és Amerika-ellenes kommenteket, egy-egy hozzászólást adott esetben többször is bemásolt cikkek alá, például egy meglehetősen hosszú okfejtést arról, hogy Ukrajna problémáit úgy lehetne megoldani, ha – többek közt – kiszűrnék az államigazgatásból az Egyesült Államok ügynökeit. A HVG-n egy rendszeresen visszatérő hozzászóló NATO-párti állásponton van, de többször kritizálja a katonai szövetséget, mert 2008-ban nem vette fel Ukrainát a soraiba. **Ő a Discus platform szerint 2021. november 6-án regisztrált ezen a felületen, azóta pedig 5,184 kommentet írt jelen sorok írásáig (2022. február 4.). Ez azt jelenti, hogy naponta körülbelül 57 kommentet, azaz óránként több, mint kettőt ír a HVG cikkei alá a legkülönbözőbb témákban** – feltéve, hogy soha nem alszik vagy pihen. A legtöbb gyanús felhasználó azonban Discuson privátra állította a profilját, így csak a hozzászólásai száma látszik, a csatlakozás időpontja nem, ezért a napi bejegyzések számát nem lehet kiszámolni. Érdekes azért megjegyezni, hogy van olyan profil, ami – a csatlakozás időpontjától függetlenül – brutális kommentszámot, több, mint 105 000-et hozott össze.

Az online fórumoknál megfigyelhető, hogy a Trump-kormányral szimpatizáló hozzászólók főleg a kormánypárti oldalakon tűnnek fel, de egy-egy profil a független média oldalait is látogatja és aktívan kommentel cikkeik alá. Ennek köszönhetően időnként NATO-ellenes megjegyzések is feltűnnek ezeken a felületeken – ahogy a fenti azonnalis példa mutatja. Az már ritkább, hogy egy Biden-párti hozzászóló feltűnik a kormánypárti oldalak alatt; igaz, ettől függetlenül is vannak a NATO-t támogató hozzászólások e cikkek alatt.

A magyar Twitter-párbeszéd egészen kis szelete említi specifikusan a NATO-t, mindössze 43 tweetről beszélhetünk, amiből négy a budapesti Amerikai Nagykövetséghez tartozik. A katonai szövetséget leggyakrabban említő profil ugyanakkor nem ez, hanem egy „magánszemély”, aki nem is igazán próbálja titkolni, hogy trollprofil irányít. Ő ugyan már

2020 tavaszán regisztrált a platformra, csak 2021. december 24-én, majd 2022. január 3-án, 7-én és 11-én volt aktív – ezeken a napokon sorra tette közzé a Kreml-párti írásokat. Ugyanakkor az általunk használt adatbázisban igazán aktív Kreml-párti profilt nem találtunk – ami a 43 tweetből álló listát tekintve nem meglepetés.

A NATO-specifikus 700 YouTube-hozzászólás esetén mindössze néhány „visszajáró” profilt találtunk – nekik volt egyedül több, mint 10 megjegyzésük az adatbázisunkban. Az egyik legaktívabb hozzászóló például konzisztensen a Biden-adminisztráció, a NATO, illetve egy föderálisabb Európai Unió mellett érvel és élesen elítéli Trumpot (a hozzászólásaiban „Tramlit”), akit „bolondnak” titulál. Ez a felhasználó főleg az M1 és az Euronews tartalmait alá kommentel. Megvan a YouTube-hozzászólók közt az ő ellentéte is, a folyamatosan Kreml-párti üzeneteket közvetítő profil, aki többször is leszögezi, hogy a „A Krim orosz. A Krim volt, van és mindig rend van. A nato meg nézi, hogy az orosz túljárt az eszén”.

Az egy felhasználó által írt hozzászólások számából a YouTube-on nem lehet egyértelműen megállapítani, hogy egyesek inautentikusan próbálnak-e bizonyos üzeneteket terjeszteni – ellentétben az online fórumokkal. Viszont YouTube-on találtunk egy tipikusan ilyen aktivitásra utaló jelet: egy felhasználónak az egész mintában 13 kommentje van. Mind a 13 pontosan ugyanaz a megszólalás, ami azt mondja, hogy a NATO főtitkára szerint a migráció megállíthatatlan, pedig a szövetségnek rengeteg hajója járőrözhetne, hogy megállítsa azt. Ehhez fontos hozzátenni azt is, hogy az összes hozzászólás 2021. november 21-én 19:21 és 19:48 közt született, ami tovább fokozza a gyanút.

Összességében megállapítható, hogy a Facebookon kívüli felületektől sem idegen a vélhetően inautentikus aktivitás, bár a Twitteren ez a NATO kapcsán nem észlelhető.

A weboldalak kommentszekciója alapján az érzékelhető, hogy az Egyesült Államokkal, főként annak jelenlegi adminisztrációjával kritikus profilok a magyar kormánypártokat támogatják – de ez nem jelenti azt, hogy a Fidesznek bármi köze lenne hozzájuk. A kifejezetten NATO-fókuszú kommentek általában e felületeken sem foglalkoznak a magyar belpolitikai viszonyokkal, ahogy a Facebookon sem, ami szintén abba az irányba mutat, hogy kiépülhetett egy „független” Kreml-párti trollinfrastruktúra a magyar online térben.⁹⁷

Nem lehet egyszerűen szemet hunyni a probléma felett

A NATO, az Egyesült Államok vagy a külpolitikai kérdések továbbra sem tartoznak a magyar Facebook-felhasználók érdeklődésének középpontjába: a talált 1286 releváns komment lényegesen kevesebb, mint amit a belpolitikára fókuszáló kereséseink által generált adatbázisokban látunk. Ez részben annak is köszönhető, hogy a szövetségről nincs éles politikai vita. Oroszország Ukrajna ellen indított háborúja tükrében a NATO-tagsággal kapcsolatos egyetértés megmarad, arról azonban, hogy pontosan mit is kellene tennie a katonai szövetségnek e helyzetben, már vannak és lesznek is viták. Az szinte teljesen biztos, hogy ezek az események erősebb érdeklődést, és erősebb inautentikus aktivitást generálnak majd a közösségi média magyar felületein.

Adatbázisunk alapján megerősítést nyer az a korábbi megállapításunk, miszerint a katonai szövetségről a magyaroknak meglehetősen kevés információja van.⁹⁸ A NATO-val kapcsolatos információhiány a dezinformációs narratívák táptalaja lehet. A kommentek között szinte egyszer sem, a médiában pedig elvéve jelentek meg olyan fontos üzenetek,

⁹⁷ Lásd még: https://www.politicalcapital.hu/hirek.php?article_read=1&article_id=2892

⁹⁸ <https://www.facebook.com/watch/live/?ref=search&v=948497862745483>

minthogy a szervezet egy **védelmi szövetség**, egy tagállamnak sem kell más tagállamok támadó hadjárataiban részt vennie, vagy hogy **a NATO-ban a döntéseket egyhangúlag hozzák**, tehát bármely tagállam vétózhat, így az USA, ha akarná sem tudná rákényszeríteni a tagokat saját álláspontjára. Például érdemes megjegyezni, hogy Washington nem tudta volna a 2000-es évek elején a NATO-tagokkal elfogadtatni az Irak elleni támadást, amit – többek között – Németország is ellenezett.⁹⁹

Aggodalomra ad okot, hogy a NATO-val kapcsolatos beszélgetésekben résztvevő Facebook-profilok körülbelül egy tizede tekinthető gyanúsnak, így lényeges mértékben alakíthatja inautentikus aktivitás ezt a párbeszédet, de komoly súlya van az egyszerűen oroszbarát álláspontra helyezkedő átlagos magyar állampolgároknak is, akik relatíve gyakran kifejtik véleményüket a közösségi médiában. A YouTube-on terjedő NATO-ellenes narratíváknak is jelentős hatása lehet, főleg, ha a jövőben ezek a kommentek kiemelkedően népszerű YouTube-csatornákon is feltűnnek.

A NATO „ügyét” az sem segíti, hogy gyakran összekötik az Egyesült Államokkal. Ez természetesen abból a szempontból érthető, hogy az amerikai a szövetség legerősebb hadereje és Washington vállalja a legjelentősebb szerepet a NATO-n belül. Magyarországon azonban ez azért problémás, mert az Egyesült Államok megítélése – ahogy korábban körüljártuk – belpolitikai preferenciákon is alapulhat, és Washingtonnal szemben mainstream politikai erők és médiumok is sokszor erősen negatív üzeneteket fogalmaznak meg.

Tény, hogy a magyar lakosság nem szeretné elhagyni a NATO kötelékét. Ennek ellenére nem szabad a szőnyeg alá söpörni a problémát azzal, hogy a NATO-tagság népszerű a magyarok körében, hiszen a magyar állampolgárok egy széles rétege hisz a szövetséggel kapcsolatos konspirációs elméletekben, illetve önként terjeszti is azokat, illetve van egy olyan réteg is, ami nem feltétlenül hisz az ilyen narratívákban, de nem is utasítja el őket egyértelműen. Ők meggyőzhetőek, akár mainstream oldalakat elárasztó NATO-ellenes kommenteken keresztül (is). Ezt pedig biztonságpolitikai érdekünk lenne ellensúlyozni, több információt kellene megosztani a széles közönséggel a NATO alapjairól, céljairól és hatékonyságáról, valamint közérthetően cáfolni a főbb NATO-ellenes narratívákat. Hasonlóan fontos, hogy a magyar választókhöz több információ jusson el arról, miért válik hazánk hasznára a kooperáció az Egyesült Államokkal, függetlenül attól, hogy ott, illetve Magyarországon éppen melyik politikai erő van kormányon.

⁹⁹ Hooper. (2002) *German leader says no to Iraq war*. Guardian. Link: <https://www.theguardian.com/world/2002/aug/06/iraq.johnhooper>